

**Rossijskoe zakonodatělstvo X—XX věkov, Tom 1
Zakonodatělstvo Drevněj Rusi, Juridičeskaja litěratūra,
Moskva 1984, 430 str., Tom 2, Zakonodatělstvo perioda
obrazovanija i ukreplenija Russkogo centralizovannogo
gosudarstva, Juridičeskaja litěratūra, Moskva, 1985, 518 str.**

V sovětské právněhistorické literatuře byla zahájena nová rozsáhlá a svým pojetím a významem velkolepá edice, jejíž prvé dva z plánovaných 9 svazků se již objevily na knižním trhu.

Nová edice se hlásí k odkazu prof. S. V. Juškova a podílejí se na ní jeho žáci, či žáci jeho žáků. Na rozdíl od Juškovy edice „Pamjatniki russkogo prava“ se však omezuje výhradně na prameny zákonodárné povahy, ponechává stranou mezinárodní smlouvy, majetkové právní smlouvy, testamenty apod.

První tři díly zahrnou veškeré nejdůležitější zákony, které byly vydány v Rusku do poloviny 17. století. Další díly budou již obsahovat zákonodárné akty jen v určitém reprezentativním výběru. Oproti „Pamjatnikům“ však budou uveřejněny i právní prameny církevního charakteru. Jak ukazují názvy prvních dvou uveřejněných dílů, obsahuje první díl zákony z období raně feudálního ruského státu a z období feudální rozdrobenosti. Druhý je věnován období vytváření a rozvíjení ruského centralizovaného státu. Ve třetím budou publikovány akty zemských sněmů (soborů) v 17. století. Ve čtvrtém díle budou uveřejněny právní dokumenty z období ruského feudálního absolutistického státu (z konce XVII. a poč. XVIII stol.). Pátý díl zahrne druhou polovinu 18. století, šestý pak první polovinu 19. století. Do 7. a 8. dílu zařadí autoři reformní díla druhé poloviny 19. století. Celá edice bude zakončena zákonodárstvím epochy imperialismu a buržoazně demokratické revoluce.

Každý z obou dosud uveřejněných dílů (odpovědný redaktor prvního dílu je prof. V. L. Janin, druhého dílu prof. A. D. Gorskiij) obsahuje úvodní stať (v prvním nadto ještě rozsáhlou předmluvu) k celému svazku. Také každý z pramenů je uváděn zvláštním pojednáním, ve kterém je charakterizován text pramene a shrnuta i literatura, která mu byla věnována. Pak následuje zasvěcený komentář k jednotlivým statím, provázený marginálními vysvětlivkami jednotlivých termínů. Text pramenů je vydáván podle původního zachovaného pramene či podle edice, které jsou mu nejbližší. Pokud existují varianty pramenů, podává se různost čtení a všechny zachované redakce. Autoři záměrně nepřevádějí texty do současného jazyka, aby neporušili smysl jednotlivých ustanovení a zpřístup-

ňují text bohatým komentářem a početnými vysvětlivkami i k jednotlivým právněhistorickým termínům. Ke každému svazku je připojena podrobná bibliografie, seznam použitých skratek a jmenný rejstřík.

Přehlednost knihy zvyšuje i její grafická úprava: text pramene je tištěn versálkou na šedém podkladu, stránkování i titulky jsou marginálně červeně vysazeny. Odkazy na literaturu jsou rovněž tištěny marginálně. V každém díle je řada celostránkových barevných reprodukcí textů i miniatur, zvláště z letopisů XV. a XVI. století, které nejen zvyšují výtvarnou hodnotu díla, ale jsou i integrální součástí výkladu.

Pokud jde o obsah I. dílu, nalézáme tu obě redakce Ruské Pravdy, knížecí ústavy a ústavní gramoty a soudní gramoty. V druhém dílu jsou to především Suděbniky (1497 a 1550) a právní akty místní správy. Poprvé je tu od r. 1912 uveřejněn tzv. Stoglav, zahrnující usnesení církevně zemského sněmu, konaného r. 1551 v Moskvě.

Nová edice je vskutku reprezentativním dílem sovětské právní historiografie a dokladem její mimořádné vědecké úrovně, která je kromě jiného i důsledkem skutečnosti, že se pořadatelům podařilo k práci na edici — jak ukazují již první dva díly — přizvat nejlepší sovětské právní i obecné historiky (zvláště z oblasti pomocných věd historických). Jejich dílo vyniká přesností, důkladností a smyslem pro historický detail. Současně však — zvláště v úvodních partiích — je tu podána přesvědčivá syntéza. Autoři správně zdůrazňují souvislost práva i státu s vývojem kultury a skutečnost, že „staletá a tisíciletá vzdálenost těch či jiných institutů od současnosti nečiní problémy, které jsou s nimi spojeny, méně naléhavé a aktuální“. Právní dějiny, „otázky právní tradice, právní kultury . . . jsou předmětem živého ideologického boje“ (I. díl, Předmluva, str. 5). Srozumitelnost a politická aktuálnost jejich edice je zpřístupňuje i širšímu okruhu zájemců mimo-odbornou historickou a právněhistorickou obec. Nezbývá než se těšit na další ohlášené díly. Bylo by si jen třeba přát, aby podobná edice právních pramenů byla zahájena i u nás, kde české právní prameny jsou badatelům stále k dispozici v podobě dávno již nevyhovujících edic z 19. století.

Karel Malý